

Honderden mensen per dag naar Maria van Jessekapel

Maria van Jessedevotie in Delft springlevend

De laatste aflevering in deze serie bedevaarten in het bisdom Rotterdam speelt in Delft. Door haar mooie binnenstad trok onlangs, op de zondagochtend 14 juni, de jaarlijkse ommeegang ter ere van de Heilige Maria van Jesse. Een stille tocht, die een nauwe relatie heeft met de katholieke studentenvereniging Sint Virgiel en die naar verhouding veel jonge deelnemers telt.

Pastor Tjeerd Visser (35)

het eerste wonder uit 1327, de genezing van de blinde Machteld.

'Het Lourdes van het noorden'

Pastor Visser is een ware pleitbezorger voor Maria van Jesse. "Delft wordt wel eens 'Het Lourdes van het noorden' genoemd, omdat hier door het

jaar heen zo ontzettend veel mensen naar haar toe komen. Niet meer zoals in de Middeleeuwen, toen waren het er tienduizenden. Maar meer dan genoeg om het levend te houden. Ja, het leeft heel breed. Dat blijkt ook uit de medewerking bij de organisatie. De stad is erbij betrokken, alle vier de parochiekerken doen mee, de RKJongereengroep en niet te vergeten Virgiel. En op de dag van de ommeegang organiseert de RKJ in samenwerking met Virgiel, na de plechtige hoogmis, in het

Aan de zijkant van de Maria van Jessekerk is de kapel met het eikenhouten beeld van moeder met kind. In een hemelsblauwe nis, veilig achter glas. Pastor Tjeerd Visser: "Het is zo kostbaar, dat we het niet durven meedragen in de ommeegang. Wel een vaandel waarop het beeld is geborduurd." Een jaar of twintig geleden nog stond de kapeldeur altijd open. De Delftse kunstenaar Jan Schoonhoven was een echte nachtvlinder en ging in die tijd dikwijls even langs bij Maria. Dat gaat helaas niet meer, maar overdag komen hier dagelijks honderden mensen. Ze steken een kaars op, schrijven iets in het gastenboek en zijn even stil. In een glas-in-lood raam zie je

Verering van Maria van Jesse in de kapel.

Foto: Peter Jan Magry

eigen verenigingsgebouw workshops voor de jongere deelnemers."

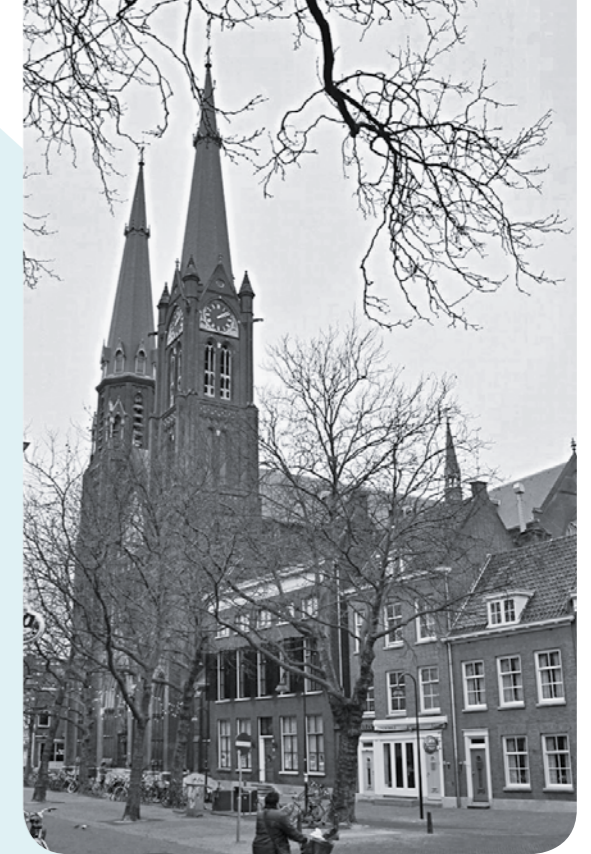
Anders dan vroeger

Eeuwen geleden was het een lange processie vol pracht en praal, wijd en zijd beroemd. Tot ver over de landsgrenzen stond Delft bekend om zijn Mariadevotie. De roem werd gevoed door de vele wonderen die in de Nieuwe Kerk geschieden. Toen waren er door de gelovigen ook nog flinke aflaten te verdienen. Op 20 mei 1390 gaf paus Bonifacius IX een aflaat van drie jaar en honderd twintig dagen. Tegenwoordig is het een stille tocht, met ongeveer tweehonderd mensen. "De meesten uit Delft, alleen de jon-

geren komen overal vandaan. We starten in de Hippolytuskapel aan de Oude Delft en houden daar een korte overweging. We doen dat juist op die plek als eerbetoon aan Jules Froger, de student – en Virgiellid – die de ommeegang in 1929 weer op de been bracht. Later gaf hij daar college, als hoogleraar bouwkunde. Dan gaat het, langs de grachten en over de Nieuwe Markt, naar de Maria van Jessekerk aan de Burgwal. Dit jaar draagt de pauselijke nuntius, mgr. François Bacqué, de plechtige mis op."

Religie of traditie?

Pastor Visser denkt goed na over de vraag: Is dit voor u meer een religieuze of een traditionele beleving? "Ach, het een sluit het ander niet uit, toch? Het is in ieder geval geen moderne gebeurtenis. Of misschien weer wél, als een uiting van katholieke emancipatie en een manier van presenteren die we in de jaren zestig zijn kwijtgeraakt. Sommigen zien zo'n processie als een negatieve teruggang naar de jaren vóór de grote veranderingen met de Nieuwe Katechismus. Ze vragen dan: Waar-

De Maria van Jessekerk aan de Burgwal in de Delftse binnenstad.

om doen jullie dit nog? Voor hen is het soms bijna beangstigend, benauwend. Ik zeg meestal: Doe eens mee, dan kun je het voelen. Je kunt het ook andersom bekijken: dat het juist beklemmend is als je zo'n processie niet zou kunnen houden omdat je geen zin hebt in de reacties van anderen die het niet zien zitten. Voor mij is dit ook een manier van communiceren, een middel om erover te praten. Als je dat kunt uitleggen, hebben al die oude dingen wel degelijk extra zin en betekenis."

Foto: Jeroen Peters Fotografie

Processie 2009

Uit de geschiedenis van Maria van Jesse in Delft

In de historie en verering van Maria van Jesse in Delft spelen drie kerken een rol: De Oude (1246) Kerk aan de Oude Delft, de Nieuwe (1381) Kerk aan de Nieuwe Markt, en als derde de Maria van Jessekerk van 1875 met de aan haar gewijde kapel. De route van de jaarlijkse ommeegang verbindt deze kerken.

Drie beelden

Als we het hebben over Maria van Jesse in Delft, gaat het over drie oude houten beelden. Het eerste stond vanaf 1327 in de Oude Kerk. Met de genezing van de blinde Machteld begon daar de verering en een reeks van wonderen. Het beeld overleefde de Beeldenstorm in 1566, maar verdween in 1572 alsnog. Het tweede beeld belandde in 1381 op wonderbaarlijke wijze in de Nieuwe Kerk, die toen in aanbouw was. Een 'constenair ende meester', onderweg naar een jaarmarkt, overnachtte in Delft. Hij had een Mariabeeld bij zich. De kerk wilde het kopen, maar de eigenaar vroeg veel te veel. Toen hij het de volgende ochtend wilde meenemen, liet het beeld zich niet optillen. Tenslotte bood de man het opnieuw aan, voor minder geld. De koop ging door en Maria liet zich zonder problemen naar de Nieuwe Kerk

brengen. Ook het derde beeld was middeleeuws, maar kwam hier pas eeuwen later, in 1929.

Honderden wonderen

Vele wonderen volgden. Dirck Adamszoon van der Burch beschreef er maar liefst 178. Hij was pater van het Delftse begijnhof en werd in 1515 kapelaan van Keizer Karel V. Maar al eerder was de bouwlocatie van de Nieuwe Kerk 'heilige grond' geworden. Immers, aanleiding voor de bouw was Maria's verschijning daar aan een broeder franciscaan. De kerk werd een toevlucht voor – vaak wanhopige – gelovigen. Een moeder toonde haar dode baby aan Maria en bad: "U weet toch wat het betekent uw dode kind in de armen te houden". Het kindje leefde weer. Het laatste wonder dat werd opgetekend, gebeurde in 1516.

Een strenge processie-orde

De processie of 'ommeegang' die van meet af aan werd gehouden, trok duizenden naar Delft en werd de belangrijkste religieuze plechtigheid van het jaar. Dat was goed voor de nering van de

stad; niet toevallig viel de ommeegang samen met de jaarmarkt. Het stadsbestuur zorgde voor de openbare orde, legde de schut-terijen opkomstplicht op en beslechtte geschillen over de voorrang van de groepen. In 1450 werd bepaald dat in oneven jaren het beeld van Maria van Jesse uit de Oude Kerk voorop mocht en in even jaren dat van Maria ter Nood Gods uit de Nieuwe Kerk. Voorop liepen de geklede bedevaartgangers, daarna de in hemd gehulde, dan de naakte, vervolgens zij die over hun blote lichaam een pantser droegen, dan de minderbroeders observanten en tenslotte de overige religieuzen en geestelijken.

1929: herleving van de ommeegang

Eeuwenlang is de processie verboden geweest door het stadsbestuur, dat sinds de reformatie overwegend protestants van samenstelling was. In 1929 organiseerde Jules Froger, lid van de Katholieke Studenten Vereniging Sanctus Virgilius, voor het eerst weer een ommeegang, die vanaf toen nooit meer is overgeslagen. Om de continuïteit te waarborgen werd in 1939 het Maria van Jessegilde opgericht. Deelname aan de ommeegang was voorbehouden aan mannen, om te voorkomen dat de tocht net als de Mariadevotie te

zeer een vrouwenaangelegenheid zou worden. Sinds 1949 hielden vrouwen hun eigen ommeegang. De mannen maakten de tocht vóór de mis van zes uur, de vrouwen vóór de hoogmis van kwart voor negen. Sinds 1964 lopen zij weer samen.

1939: Maria van Jesse terug in Delft

In 1939 vond K. van der Horst jr. bij antiquair Muiselaar in Den Haag een beeld dat redelijk voldeed aan de beschrijving van het eerdere beeld. De Sint-Jozefkerk aan de Burgwal verwierf het voor 300 gulden. In de hongerwinter 1944/1945 werd het elke zondag door de kerk gevoerd, steeds onder zeer grote belangstelling. De katholieke bevolking beloofde een kindertehuis te stichten als de stad op voorspraak van Maria gespaard bleef voor oorlogsgeweld. Direct na de oorlog werd die gelofte ingelost met het Meisjesweeshuis aan de Oude Delft 174. Het beeld prijkt sinds die tijd in de Maria van Jessekapel die dagelijks door honderden mensen bezocht wordt om er een kaarsje aan te steken of te bidden.

Bronnen:

Peter Jan Margry en Charles Caspers, *101 Bedevaarten in Nederland*, uitgeverij Bert Bakker 2008, www.meertens.knaw.nl